

SUYAKLAR TIZIMINING LOTINCHA ATAMALARI (SYSTEMA SKELETALE)

Po‘latova Saltanat Mirzaliyevna

Toshkent tibbiyot akademiyasi Termiz filiali, o‘qituvchisi

pulatova62@inbox.ru

Suyunova Manzura Akram qizi

Toshkent tibbiyot akademiyasi termiz filali 1-kurs talabasi

manzurasuyunova00@gmail.com

Annotatsiya

Mazkur maqolada inson tanasining asosiy tayanch va harakat funksiyasini bajaruvchi suyaklar tizimi (systema skeletale) haqida batafsil ma’lumot berilgan. Unda suyaklarning tuzilishi, funksiyasi va ularning lotincha atamaları yoritilgan. Suyak tizimining asosiy qismlari, ularning nomlanishi va tibbiyotda to‘g‘ri qo‘llanilishi muhim o‘rin egallaydi. Ushbu mavzu tibbiyot sohasida o‘qitish jarayonida dolzarb ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: systema skeletale, os, cranium, truncus, membrum superius, membrum inferius, tayanch-harakat tizimi, suyaklar, anatomiya, lotincha terminlar.

Kirish

Inson tanasining murakkab tuzilmasi ichida suyaklar tizimi (skelet) alohida o‘rin tutadi. Bu tizim nafaqat tananing tayanch va harakat funksiyalarini bajaradi, balki ichki a‘zolari himoya qilishda ham muhim rol o‘ynaydi. Suyaklar tizimi 200 dan ortiq suyaklardan iborat bo‘lib, ularning har biri o‘ziga xos tuzilishga va vazifaga ega. Tibbiyot sohasida ushbu suyaklar va ularning qismlarini aniq atash, butun dunyoda yagona va tushunarli bo‘lishi uchun lotincha atamalar ishlatiladi. Lotin tili, ilmiy terminologiyaning asosi sifatida, suyak nomlarining aniqligini, tushunarligini va xalqaro darajada mosligini ta’minlaydi. Ushbu mavzuda biz suyaklar tizimining asosiy qismlarini va ularning lotincha atamalarini o‘rganamiz, bu esa tibbiy bilimlarni chuqurlashtirishda va amaliyotda aniq muloqotni ta’minlashda muhim ahamiyatga ega.

Dolzarbligi

Lotin tilida anatomiya atamalarini o‘rganish orqali talabada nafaqat ilmiy fikrlash, balki kasbiy terminologiyani chuqur o‘zlashtirish ko‘nikmasi shakillanadi. Suyak tizimi inson organizmining asosiy tayanch va harakat organi bo‘lib, barcha

boshqa tizimlarning normal faoliyati uchun strukturaviy asos hisoblanadi.”Systema skeletale”-bu tananing passiv harakat aparati bolib, u os ossa (suyaklar) va cartilagine (xaftalar)dan tashkil topgan. Suyaklar nafaqat tana shaklini belgilaydi, balki medulla ossium(suyak iligi) da gematopoezis jarayoni sodir bo‘ladigan asosiy joy ham hisoblanadi. Bugungi kunda travmatizmning ortishi, suyak-mushak tizimining tug‘ma va orttirilgan kasalliklari keng tarqalgani bois, systema skeletaleni mukammal o‘rganish ham nazariy, ham klinik tibbiyotda muhim ahamiyatga ega. Ayniqsa, ortopedia, travmatologiya, nevrologiya va radiologiya sohalarida to‘g‘ri tashxis qo‘yish va davolash uchun anatomik tuzilmaning chuqur bilimi talab etiladi. Shu sababli, ushbu mavzuni lotin tilidagi terminologiya asosida o‘rganish birinchi bosqichdan boshlab biz talabalarning ongida shakllantirishda muhim hisoblanadi.

Tadqiqot maqsadi

Ushbu tadqiqot ilmiy ishning asosiy maqsadi-“systema skeletale”, ya’ni suyak tizimini lotin tilidagi rasmiy anatomiya terminologiyasini asosida o‘rganish uni tuzuvchi asosiy elementlar-os(suyak), cartilago(tog‘ay), articulations (bo‘g‘imlar) haqida mukammal ma’lumot berishdir. Shuningdek, suyaklarning tasnifi, shakli, joylashuvi va funksional ahamiyati haqida lotin atamaları yordamida fikr yuritish, biz talabada anatomik bilimlarni mustahkamlash va kasbiy terminologiyaga chuqur yondashuvni shakllantirish tadqiqotning muhim vazifasi hisoblanadi.

Materiallar va tadqiqot usullari:

1. Teoretik tahlil-suyak tizimining qismlari, ularning nomlanishi, tasnifi va funksiyalari tahlil qilinadi.
2. Taqqoslash usuli-odam tanasidagi suyaklar o‘zaro taqqoslanib o‘rganiladi:
3. Terminologik tahlil-lotin tilidagi suyaklar nomi grammatik va morfologik jihatdan tahlil qilinadi;
4. Vizual kuzatuv usuli-suyak maketlari, anatomik atlaslar; 3D modellar orqali kuzatuvlar olib boriladi.

Interaktiv platformalar (3D Anatomy, Kenhub, Visible Body) orqali visual o‘rganishlar yo‘lga qo‘yilgan. O‘quv laboratoriyasidagi suyak maketlari va suyaklarning haqiqiy namunalaridan foydalanish katta ahamiyatga ega. Ushbu metodlar yordamida suyak tizimining har bir qismi chuqur o‘rganilib, ularning lotincha nomlanishi, joylashuvi va funksional ahamiyatini bilib olamiz.

Natijalar va ularning muhokamasi:

Suyaklar tizimi inson tanasining asosiy tayanch va harakat funksiyasini bajaruvchi muhim tuzilmasidir. Tana skeleti 206 ta suyakdan tashkil topgan bo‘lib,

ularning har biri ma'lum bir anatomik vazifani bajaradi. Suyaklar o'zaro bo'g'imlar, paylar va mushaklar orqali bog'langan bo'lib, bu holat harakatlanish imkoniyatini beradi. Suyaklar tizimi faqatgina harakat va tayanch emas, balki qon yaratilishi (gemopoez) va ichki a'zolarini himoya qilishda muhim rol o'ynaydi. Suyaklarning shakli va tuzilishi ularning funksiyasiga moslashgan bo'lib, bu esa evolyutsion rivojlanish jarayonida shakllangan. Suyaklarni ichki tuzilmasi-ya'ni kompakt va g'ovak(spongioz) qatlamlarning joylashuvi ham ularning funksiyasiga moslashgan. Suyaklar tizimi yosh o'tishi bilan o'z shaklini va mustahkamligini qisman yo'qotadi. Ayniqsa bu holat osteoporoz kasalligi rivojlangan hollarda yaqqol namoyon boladi. Suyaklar tizimiga oid lotincha atamalarni o'rganish-bu faqatgina tibbiy terminologiyani bilish emas, balki global tibbiyot tilini tushinish kerakligidir. Chunki, lotin tili butun dunyo tibbiyot olamida yagona asosiy ilmiy til sifatida qabul qilingan. Lotincha atamalar orqali suyaklarni nomi, ularning joylashuvi va tuzilishi aniq va chalkashmasdan ifodalanadi. Masalan: "os femoris" deb aytganimizda bu aniq son suyagi ekanligi darhol tushuniladi. Shu atamalarni chuqur o'zlashtirish natijasida biz nafaqat anatomiyani to'g'ri o'rganamiz, balki keying bosqichlarda-klinik fanlarda, amaliyotda va xalqaro tibbiy hujjatlarda ham to'g'ri ishlashni o'rganamiz. Bu esa kelajakda yaxshi shifokor bo'lishimiz uchun muhim poydevor hisoblanadi.

Xulosa

Suyak tizimi (Systema skeletale) inson organizmida nafaqat tayanch-harakat funksiyasini, hayot uchun zarur bo'lgan boshqa ko'plab vazifalarni bajaradi. Suyaklar tananing tashqi shaklini belgilaydi, ichki a'zolarini himoya qiladi, mineral moddalar ombori bo'lib xizmat qiladi va qon yaratilishida katta ahamiyatga ega. Ushbu tizimni chuqur o'rganish, ayniqsa lotincha tibbiy atamalarni mukammal bilish-bo'lajak shifokor uchun zaruroy ilmiy poydevordir. Bu nafaqat anatomiyani to'g'ri tushunishga, balki keying bosqichlarda zamonaviy tibbiy bilimlarni samarali o'zlashtirishga yordam beradi. Suyak tizimining tuzilishi va funksiyasi organizmda mukammal muvozanatda ishlovchi tabiiy mexanizmdir. Uni chuqur o'rganish va tahlil qilish har bir tibbiyot talabasi uchun muhim qadamdir. Lotincha terminlarni o'rganish orqali biz nafaqat ilmga, balki professional tibbiyotga yo'l ochamiz. Suyaklar tizimini mukammal tushunmoq-insonni tushunmoqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar

2. Shahobiddin Sharofiddinovich Shodiev. Bakaev Najmiddin Bakaevich.

(2020). The role of the Latin language in the history of world statehood. ISJ Theoretical & Applied Science, 05 (85), 367-372. SoI: <http://s-o-i.org/1.1/TAS-05-85-71> Doi: <https://dx.doi.org/10.15863/TAS> Scopus ASCC: 1203. The role of the latin language in history of world statehood.

3. Zikirayeva Manzura Mavlonovna, Hakimova Muhabbat Alimovna
Psychology in teaching English language. Innovative Academy Research Support Center. <https://doi.org/10.5281/zenodo>.

4. Medical dictionary. (London, 1984); Dorland's illustrated medical dictionary. (Philadelphia, 1974); Stedman's medical dictionary. (Baltimore, 1982),

5. Энциклопедический словарь медицинских терминов. (М., 1984).

6. Dunlison. R. A dictionary of medical science.-Philadelphia, 1874;

7. Clark Hall J. R. Concise Anglo-Saxon Dictionary.-Cambridge,1962;

8. Stratmann F.H.,Bradley H. A Middle English Dictionary. -London, 1963.